

Vergaderjaar 1988–1989

20 696

Regels tot het tijdelijk bevrozen van de prijzen van geneesmiddelen (Tijdelijke wet geneesmiddelenprijzen)

Nr. 8

EINDVERSLAG

Vastgesteld 26 mei 1989

¹ Samenstelling:

Leden: Van Dis (SGP), Kombrink (PvdA), Van Amelsvoort (CDA), Braams (VVD), Spieker (PvdA), Lansink (CDA), Gerritse (CDA), Van Erp (VVD), Zijlstra (PvdA), Van der Linden (CDA), Van Iersel (CDA), onder-voorzitter, Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Groenman (D66), Pronk (PvdA), voorzitter, Schartman (CDA), Tommel (D66), Nijhuis (VVD), Vos (PvdA), Huys (PvdA), G. Terpstra (CDA), Van Gelder (PvdA), Boers-Wijnberg (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA). Plv. leden: Leerling (RPF), Rienks (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Scherpenhuizen (VVD), Vermeend (PvdA), Van Vlijmen (CDA), Mateman (CDA), Blaauw (VVD), Lankhorst (PPR), Van Es (PSP), Doelman-Pel (CDA), Van Rey (VVD), Wolffensperger (D66), Schaefer (PvdA), Moret-de Jong (CDA), Engwirda (D66), Schutte (GPV), Lonink (PvdA), Verspaget (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), J. H. van den Berg (PvdA), Wolters (CDA), Feenstra (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Nypels (D66), Haas-Berger (PvdA), voorzitter, Müller-van Ast (PvdA), E. Terpstra (VVD), Wöltgens (PvdA), Lansink (CDA), ondervoorzitter, Borgman (CDA), Leerling (RPF), De Pree (PvdA), Van der Heijden (CDA), Franssen (VVD), Laning-Boersema (CDA), Kamp (VVD), Nijhuis (VVD), De Kok (CDA), Janmaat-Abée (CDA), Huys (PvdA), Vriens-Auerbach (CDA), Tuinstra (CDA), Van Otterloo (PvdA), Hageman (PvdA), Netelenbos (PvdA). Plv. leden: Eisma (D66), Ter Beek (PvdA), Jabaaij (PvdA), Hermans (VVD), Beckers-de Bruijn (PPR), Oomen-Ruijten (CDA), Esselink (CDA), Van der Vlies (SGP), Moor (PvdA), Mulder-van Dam (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Frissen (CDA), Linschoten (VVD), Van Es (PSP), Schutte (GPV), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA), Weijers (CDA), Beinema (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Ter Veld (PvdA), Vermeend (PvdA).

De vaste Commissies voor Economische Zaken¹ en voor de Volksgezondheid² achten de plenaire behandeling van dit wetsvoorstel voldoende voorbereid indien de regering tijdig zal hebben geantwoord op de hierna volgende nadere vragen en opmerkingen van een viertal fracties.

Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de antwoorden op de door hen gestelde vragen in het voorlopig verslag. Deze leden gingen akkoord met het voornemen van de regering om in het onderhavige geval de Prijzenwet niet te hanteren. Wel waren deze leden van mening dat toepassing van de Prijzenwet in dergelijke gevallen bij een andere gelegenheid ter sprake moet komen.

Deze leden konden eveneens instemmen met de nota van wijziging waarin de werkingsduur van het onderhavige wetsvoorstel met één jaar wordt verlengd. De motivering van de regering om nu 1 januari 1991 als einddatum in het wetsvoorstel op te nemen, stuitte bij hen niet op bezwaren. Wel blijft voor de C.D.A.-leden voorop staan dat de regering in gezamenlijk overleg met de partijen die zijn betrokken bij het zogenaamde Omni-partijenakkoord, moet blijven streven naar een vrijwillige prijsbeheersing van de kosten van geneesmiddelen van de kant van de bij het akkoord betrokken partijen. Het voorliggende wetsvoorstel kan «als stok achter de deur» zeker tot die overeenstemming bijdragen.

Uit een gezamenlijk persbericht van de ministeries van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en Economische Zaken van 18 november 1988, begrepen de hier aan het woord zijnde leden dat de taakstellende ombuiging van 420 miljoen gulden onverkort blijft gehandhaafd. Dit betekent wel dat de industrie en groothandel tijdens de looptijd van het akkoord zondig nog aanvullende maatregelen moeten nemen. De feitelijke ontwikkeling wordt van maand tot maand gevolgd door de regering. Op dit punt vroegen de leden van de C.D.A.-fractie naar de stand van zaken tot op dit moment. Is bij de regering de verwachting aanwezig dat de nodige ombuiging wordt gehaald?

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. hadden met belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord. Zij konden in grote lijnen instemmen met het wetsvoorstel, dat beoogt om eventuele ongerechtvaardigde verhogingen door fabrikanten en/of importeurs van de prijzen van geneesmiddelen, waardoor een structurele kostenbeheersing in de geneesmiddelenvoorziening zou worden gefrustreerd, onmogelijk te maken. Dit neemt niet weg dat de hier aan het woord zijnde leden nog een aantal kritische opmerkingen wilden maken, met het verzoek aan de bewindslieden om daarop in te gaan.

Het was deze leden nog steeds niet duidelijk geworden waarom het ingediende wetsvoorstel – door het tijdelijk karakter eraan te ontnemen – niet in de plaats zou kunnen komen van zowel het Omnipartijenacckoord (OPA) als van het door de regering bepleite ijkprijzensysteem. In de memorie van antwoord (blz. 6) stelt de regering dat dit een structurele prijsbevrozing zou betekenen, hetgeen in strijd is met de Europese richtlijnen; echter, van een structurele prijsbevrozing zou geen sprake zijn, want artikel 4, tweede lid voorziet in de mogelijkheid de maximumprijzen te verhogen wanneer kostenverhogingen of wisselkoersverhoudingen daartoe aanleiding geven. Het kwam deze leden voor dat op die manier een relatief eenvoudig instrument voorhanden zou zijn waarmee kostenbesparing in de geneesmiddelenvoorziening zou worden bereikt. Deze wet zou dan immers niet leiden tot een structurele prijsbevrozing maar tot een continue prijsbewaking.

Het had de hier aan het woord zijnde leden overigens verbaasd dat over dit toch vrij ingrijpende wetsvoorstel geen formeel overleg is gevoerd met betrokkenen. Zij vroegen de regering de betrokkenen alsnog om een formele reactie te vragen en deze ook ter kennis te brengen van de Kamer. Zij konden zich te meer voorstellen dat formeel overleg gewenst zou zijn, omdat de precieze vaststelling van de peildatum, 1 maart 1987 of later, aanleiding voor discussie kan zijn.

In dit verband vroegen zij om een nadere onderbouwing van 1 maart 1987 als vroegste datum, vooral naar aanleiding van de constatering in de memorie van antwoord (blz. 14) dat het niet geheel ongegrond is te veronderstellen dat op die datum het prijsniveau reeds te hoog was. Op grond van welke berekeningen is het door de regering per 1 januari 1991 nagestreefde bezuinigingsbedrag tot stand gekomen en hoe verhoudt zich dit bedrag tot het bedrag dat haalbaar lijkt wanneer 1 maart 1987 als peildatum wordt genomen? En kan worden aangegeven hoe het prijsniveau op 1 maart 1987 zich verhoudt tot het prijsniveau op dat moment in andere Europese landen? Toont trouwens de vrijwillige prijsverlaging van 7% op grond van het Omnipartijenacckoord al niet aan dat 1 maart 1987 als peildatum minder voor de hand ligt, omdat de stijging van de geneesmiddelenprijzen tussen 1 maart 1987 en heden aanzienlijk minder dan 7% is? Deze leden gaven de bewindslieden in overweging de mogelijkheid open te houden de peildatum op een eerder moment te leggen, zodat ook de anticiperende prijsverhogingen die vooraf gingen aan de prijsbevrozing daarin geen rol meer spelen.

Overigens hadden deze leden het door de bewindslieden op blz. 2 genoemde besparingsbedrag van 420 mln. niet kunnen vinden in paragraaf 8.2.5 van het Financieel Overzicht Zorg 1989, waarin het beleid voor de periode 1988–1990 werd beschreven. Hoe wordt het bedrag van 420 miljoen afgeleid uit het hier wel genoemde bedrag van 535 mln?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. constateerden dat het ondertussen vrijwel «medio 1989» was, zodat de effecten van het OPA kunnen worden geëvalueerd (memorie van antwoord, blz. 4). Dat bracht hen tot de vraag op welke termijn deze evaluatie zou zijn afgerond en op welke datum dan het ijkprijzensysteem wellicht zal worden ingevoerd. Welke

procedure zal worden gevolgd? Kan al enigszins worden ingegaan op de voorlopige resultaten?

Terecht, zo meenden de hier aan het woord zijnde leden, stelt de regering in de memorie van antwoord (blz. 12) dat er door het systeem van interne verrekenprijzen geen sprake is van normale onderhandelingen tussen onafhankelijke marktprijzen; echter, aan die structureel verkeerde situatie verandert het onderhavige wetsontwerp niets. Waarom wordt in dit verband de centrale inkoop van medicijnen niet als een goede mogelijkheid genoemd om althans een aantal imperfecties van de geneesmiddelenmarkt op te heffen?

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren nogal geschrokken van het feit dat er blijkens de memorie van antwoord (blz. 12) bijzonder weinig gegevens bekend zijn over zulke belangrijke zaken als de kostprijs en kostprijsstijgingen van geneesmiddelen en over de winstgevendheid in de farmaceutische bedrijfstak. In dat verband kwam het deze leden volstrekt ongeloofwaardig voor, dat de belasting bij de handhaving van deze wet zich zal beperken tot 1/2 à 1 mensjaar (blz. 14). Zij wilden een betere onderbouwing van deze verwachting: alleen al het volgen van de prijsontwikkeling en het beoordelen daarvan vergen het nodige inzicht in de kostenontwikkeling, terwijl nu juist wordt geconstateerd dat daarvoor de gegevens ontbreken! Welke rol wordt overigens aan de ECD toegekend waar het gaat om het toezicht op het naleven van prijsbeviensingsmaatregelen? Is de inzet van deze dienst betrokken bij de berekening van de benodigde menskracht?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wensten graag nog te weten of uit de ambtelijke contacten met «Brussel» al meer duidelijkheid was voortgevloeid over de procedure die na aanvaarding in de Staten-Generaal dient te worden gevolgd. Zal de wet vóór de plaatsing in het Staatsblad aan een Europese toetsing worden onderworpen? Zijn er op dit terrein Europese regelingen in voorbereiding?

De leden van de V.V.D.-fractie bedankten de bewindslieden voor de beantwoording van de door hen gestelde vragen. Na kennis genomen te hebben van de antwoorden resteerden hen de volgende vragen.

De aan het woord zijnde leden vonden het betoog van de bewindslieden ten gunste van een bijzondere wet in plaats van toepassing van de Prijzenwet niet geheel duidelijk. Enerzijds wordt in de memorie van antwoord bijvoorbeeld gesteld dat toepassing van de Prijzenwet niet mogelijk is, gelet op het ontbreken van conjuncturele aspecten. In het verlengde daarvan wordt gesproken van een bijdrage aan het doel van de structurele kostenbeheersing. Anderzijds wordt het structurele karakter juist ontkend (slot pagina 4). De leden van de V.V.D.-fractie wensten graag duidelijkheid op dit punt.

Uit de beantwoording hadden de leden van de V.V.D.-fractie geconcludeerd dat het kennelijk de bedoeling is om het prijsmechanisme in deze markt weer te laten werken. Deze leden vroegen of overheidsregulering op het gebied van de prijzen daarbij past, of dat zulk een optreden juist zal leiden tot voor het doel contraproductieve effecten.

De leden van de V.V.D.-fractie misten bij de beschouwing van de bewindslieden over de kostenstijgingen, een beschouwing van de kostenstijging ten gevolge van volume-ontwikkeling. Zij vroegen de bewindslieden hierop alsnog in te gaan.

Geconstateerd kan worden uit de cijfermatige onderbouwing dat de prijsstijgingen in de periode 1986-1987 hoger waren dan die van het algemeen binnenlands prijspeil. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een cijfermatig overzicht van de prijsstijging vanaf 1980 tot 1986. Zij vroegen of het wellicht mogelijk was dat er in 1986-1987 sprake is geweest van een inhaaleffect.

Ten aanzien van de peildatum van 1 maart 1989 vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of het kiezen voor deze datum niet tot gevolg heeft dat bedrijven die de vrijwillige prijsbevoering tussen 6 maart 1986 en 1 maart 1987 hebben doorbroken, daardoor juist bevoorrecht worden boven degenen die aan de prijsbevoering hebben meegewerkt.

De leden van de SGP-fractie waren de regering erkentelijk voor de beantwoording van de door hen gestelde vragen. Zij verklaarden dat de memorie van antwoord de aanvankelijke reserves die zij ten opzichte van het onderhavige wetsvoorstel hadden, voor een groot deel heeft kunnen wegnemen. Deze leden onderschreven met de regering de stelling dat de Wet economische mededinging niet is toegesneden op een toepassing die met een prijsbevoering een reële uitgangspositie beoogt te creëren voor komende structurele maatregelen.

Bij deze leden riep het antwoord van de regering overigens wel de vraag op in hoeverre een structurele kostenbeheersing ooit door middel van een verbeterde marktwerking zou kunnen worden bereikt. Zij vroegen of de in de eerste paragraaf van de memorie van antwoord gemaakte opmerking dat de marktperfectionen in de zeer specifieke sector van de geneesmiddelenvoorziening relatief gering zijn, op een misverstand beruiste (blz. 9). Is niet eerder sprake van juist relatief grote marktperfectionen? Ware dit niet het geval, dan dringt zich immers de vraag op waarom in het recente verleden op basis van de Wem niet is ingegrepen om ongewenste ontwikkelingen in de prijsvorming van de geneesmiddelen te voorkomen danwel te corrigeren.

De leden van deze fractie onderschreven de wenselijkheid van dit wetsvoorstel als «stok achter de deur» voor het geval dat de betrokken partijen er niet in zouden slagen in onderlinge samenwerking te komen tot een beheersing van de niveaus van de geneesmiddelenprijzen. De uitkomsten van het Omni-partijenaccord zullen dit jaar worden geëvalueerd. Afhankelijk daarvan zal worden bezien of alsnog een direct ingrijpen van de overheid in de prijsvorming van de geneesmiddelen nodig is. Het was deze leden echter niet duidelijk geworden aan de hand van welke criteria de effecten van het Omni-partijenaccord zullen worden geëvalueerd. Wat staat de regering precies voor ogen indien zou blijken dat de beoogde bezuinigingen en prijsverlagingen ter grootte van 420 miljoen gulden slechts voor 80 of 90% worden gerealiseerd?

Artikelen

Artikel 1

Het kwam de leden van de P.v.d.A.-fractie voor, dat de argumenten om sera en vaccins niet onder de reikwijdte van deze wet te laten vallen, vooral van formele aard zijn: zij vallen niet onder de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening en tot voor kort vielen ze ook niet onder de werking van de Wet Tarieven Gezondheidszorg. Deze leden wilden weten in hoeverre de argumenten die gelden voor de U.A. en U.R.-geneesmiddelen al dan niet van toepassing zijn op sera en vaccins.: Zijn daar de prijsontwikkeling en de marktwerking wel bevredigend?

Eenzelfde vraag hadden deze leden met betrekking tot de vrij verkrijgbare geneesmiddelen: de regering stelt dat hier wel sprake is van marktwerking op grond van concurrentie tussen de aanbieders, namelijk apothekers en drogisten. Echter: deze concurrentie betreft toch alleen het WTG-traject, en niet het daaraan voorafgaande traject waarop het wetsontwerp betrekking heeft. Kan het gestelde op blz. 15 van de memorie van antwoord, dat wordt «aangenomen dat ongecontroleerde kostenstijgingen achterwege blijven», nader worden onderbouwd? Graag ontvingen deze leden gegevens over de prijsontwikkeling gedurende de

afgelopen jaren van de vrij verkrijgbare geneesmiddelen en een vergelijking van het prijsniveau van deze geneesmiddelen met dat in andere Europese landen.

De voorzitter van de vaste Commissie voor Economische Zaken,
Pronk

De voorzitter van de vaste Commissie voor de Volksgezondheid,
Haas-Berger

De griffier van de vaste Commissie voor Economische Zaken,
Koppen